

СОВЕТ КИЖИНИҢ ОКТАРГАЙЖЕ ЧАА УЖУДУУШКУНУ

„... Чаа уждуушкунну бистиң төрөөн Коммунистиг партиявыстың XXII съездизинге алдар болдуруп тур мен“ (Г. ТИТОВ)

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТТЫҢЫҢАР! 1925 чылда үлдөмөттөгү.

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 186 (4976). 1961 ч. август 8, вторник. Өртөө 2 көп.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНГА БОЛГАШ ЧОНУНГА, БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ УЛУСТАРЫНГА БОЛГАШ ЧАЗАКТАРЫНГА, БҮГҮ ДЕПШИЛГЕЛИГ КИЖИ ТӨРЕЛГЕТЕНГЕ СЭКП-НИҢ ТӨП КОМИТЕДИНИҢ, ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ БОЛГАШ СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ ЧАЗААНЫҢ

Ж Ы Й Г Ы Р Ы Ы

Совет эртемниң болгаш техниканың чижеглээр чүве чок тиелелгезиниң — бодунда кижилиг ийги октаргай кораблиниң чедишкениниң уждуушкунунуң дугайын СЭКП Төп Комитеди, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Совет Эвилелиниң Чазаа улуг өөрүшкү-биле дыннадып турлар.

1961 чылдың август 6-да Москваны-биле 9 шакта чаа октаргай корабль-спутниги «Восток-2-ни» Черни долгандыр орбита-орукче күчүлүг совет ракета салып үндүрген, ону космонавт-уждукчу — Совет Социалистиг РеспубликаларныҢ Эвилелиниң хамаатызы, коммунист, майор эш Герман Степанович Титов башкарып чоран.

Эш Титов черни долгандыр 25 шак иштинде уждуушкуну чедишкениниң чоруткан болгаш көрдүнген программаны күүсеткениниң соонда бистиң Төрөөн чуртувус—Совет Социалистиг РеспубликаларныҢ Эвилелиниң девискээринге чедишкенини-биле кээп хонупкан.

Эш Титов башкарган совет октаргай корабль-спутниги «Восток-2» чер бөмбүрэээн 17 ажыг катап долгандыр уюткан, 700 муң километр ажыг хемчээлдиг черни азы Черден Айга чедир хемчээлди бодаарга барык ийи катап хире черни эрткен. Совет Эвилелиниң, бистиң эртемивистиң болгаш техникавыстың, бүгү улус ажыл-агыйының чаа кайгамчык улуг чедишкенини — делегейде эн-не мурнакчы социалистиг нийтиел тургузуунун артык күштүү бо маадырлыг чорукта көстүп турар.

Октаргай делгеминче совет кижиниң баштайгы уждуушкунун чер бөмбүрэээнниң бүгү улустары улуг сорук киришкени-биле болгаш өөрүшкү-биле демдеглээннер. Кижини башкарган октаргай корабльдери Айже, Марсче, Венереже, планеталар аразының оруун ажыдарының үези ырак эвес дээрзин чаа совет космонавтың кайгамчыктыг уждуушкуну көргүзүп турар. Октаргай делгемин чагырып алырының болгаш Хүн системазының планеталарынче уждуушкуннарның калбак перспективалары кижини төрөлгетенини мурнунга ажыттынып турар.

Бистиң чуртувус, тиелен социализмниң чурту, эртемниң болгаш техниканың чедишкениниң делегейиниң улустарының чаагай чоруунга ажыгларынның херезинге кижини төрөлгетениниң авангардында бүзүрелди-биле бар чыдарын СЭКП-ниң Төп Комитеди, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Совет Эвилелиниң Чазаа дүрүм ёзугаар чоргаарал-биле демдегеп тур.

Совет кижиниң октаргай делгеминге ийги уждуушкуну — социализмни тургускан улустун өндүр улуг күчүзүнүн чаа

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

чайынналчак бадыткалы болур-дур. Октаргай делгемин шингээдип алырында бистиң чедишкениниң таварылга болган чүве эвес. Ол болза тиелелгелиг коммунизмниң дүрүм ёзугаар базамын көрүнчүктелдирип турар. Коммунизм соксаал чок бурунгаарлап бар чоруур. Бодунуң чыраткылыг келир үезинче кижини төрөлгетениниң тиелеттирбес шимчээшкенинге моондак кадыкы дег ындыг күш делегейде чок.

Тайбынның дайыннары дайынзырак калчааралын үрдүндүрүп турар. Коммунистиг тургузушкунун талазы-биле бистиң өндүр улуг планывысты, боттарывыстың күштеривиске бистиң быжыг бүзүрелдивисти, марксисчи-ленинчи эртемниң айыткан оруунун шыннын ол калчаалыг чорукка удур тургузуп турар бис.

Бистиң чурттуң планнары болгаш сорулгалары оран делегейде бүгү кижилерге билдингир. СЭКП-ниң XXII съездизинге чугаалажып көөрү-биле кирип турар Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының чаа Программаның — коммунистиг нийтиелди тургузарының Программаның төлевилелинде ол планнар болгаш сорулгалар илереттинген. Социалдыг ден эвес чоруктан, дарладдын болгаш мөлчүгделдин бүгү-ле хевирлеринден, дайыннарының халаптарындан бүгү кижилерни адырарының төөгүлүг хулээлгезин коммунизм күүседип турар болгаш оран делегейде бүгү улустарга Тайбынны, Күш-ажылды, Хосталганы, Ден эргени болгаш Аас-кежин бадыткап турар.

Совет кижилерниң октаргайже уждуушкуннары бүгү оран делегейге быжыг тайбынче бүгү совет улустун чайгылыш чок тура-соруу болгаш күзел-соруу болуп турар. Октаргайны шинчилээринде бистиң чедишкениниң таварылга болган, эртем талазының депшилгезинге, бистиң бөмбүрэээнниң бүгү кижилериниң чаагай чоруунга бараан болдуруп турар бис.

Тайбынның херээ бүгү делегейге тиелээр дээрзинге совет улус быжыг бүзүрелдиг. Тайбынны быжыглаары дээш бүгү чурттарның улустары эрес-маадырлыгы-биле демисежир болза, тайбың тиелээр.

Бүгү чурттарны чазактарын, бүгү кижилерни сөөк-язызы, националы, социал байдалы болгаш шажын-чүдүлгези хамаан чокка бүгү оран делегейге быжыг тайбынны хандыраарыңа бүгү күштерин салырыңа кыйгырып турар бис!

Бистиң Төрөөн чуртувустун чаа алдарлыг тиелелгези коммунизм тургузушкунунга улам улуг маадырлыг чоруктарже бүгү совет кижилерни сорук кирип турар!

Тайбынның, бүгү-ниити аас-кежиниң болгаш кижини төрөлгетениниң депшилгезиниң херээ дээш улуг тиелелгелерже, бурнгаар!

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУ.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВУЛЕЛИ.

25 шактыг октаргай уждуушкунун бир-ле дугаар кылган МАЙОР ГЕРМАН СТЕПАНОВИЧ ТИТОВКА

Эргим Герман Степанович! Шыгарангай маадырлыг үлө-биле — «Восток-2» деп корабль-спутниге 25 шактыг октаргай уждуушкунун кылганыңа холбаштыр Силерге изиг байыры чедирер аас-кежиткиг болуп тур мен. Кижини төрөлгетениге бараан болурунун чижээ болган Силерниң маадырлыг болгаш эрес-дидим чоруулары бүгү совет улус, депшилгелиг бүгү кижини төрөлгетени чүс-чүс чылдарда улус.

нү бүдүрүп болурун Силерниң маадырлыг чоруулар база катап көргүскен. Октаргай делгеминче аян-чоруктан бодуварың Төрөөн чуртууларың чыгып кускалаашкыңа аас-кежиткиг эеп чанып келгениңер-биле холбаштыр Силерге чүрөктүн хаңызындан байыры чедирип тур мен. Москвага удатпас ужурашкыже чедир.

Н. ХРУЩЕВ.

1961 чылдың август 7.

Ужудуп үнериниң мурнунда космонавт Г. С. Титовтуң медеглели

Эргим эштер болгаш өнүктүр! «Восток-2» деп совет космиктиг корабльге олуруп алгаш, октаргайның делгеминче чаа уждуушкуну кылар улуг алдар менээ онаашты.

Мээн сагыш-сеткилимни долдурган өөрүшкуну болгаш чоргааралды сөс-биле илередир берге-дир.

Бистер, совет кижилер октаргайны шингээдип алырының чаа үезин бистиң ынак Төрөөн чуртувустун ажытканыңа чоргаарланып турар бис. Хүндүлүг болгаш харысалгалыг даалганы менээ идегези. Мээн улуг өнүкүм Юрий Гагарин октаргайже орукту баштай эгелээ. Ол болза совет кижиниң өндүр улуг эрес-маадырлыг чоруу болган.

Ужудуп үнериниң мурнунда сөөлү минуталарда «Восток-2» деп кайгамчыктыг космиктиг корабльди тургускан болгаш ону уждууш-

кунга белеткээн совет эртемденнерге, инженерлерге, техниктерге болгаш ажылчыларга чүрөктүн ханызындан өөрүп четтирдим деп чугаалаары менээ күзенчиг-дир. Мээн күүседирим ужурулуг чаа уждуушкуну бистиң төрөөн Коммунистиг партиявыстың XXII съездизинге алдар болдуруп тур мен. Бо минуталарда мен төрөөн ленинчи партияны Төп Комитединге, Совет чазакка болгаш эргим Никита Сергеевич Хрущевка база катап изин-биле өөрүп четтиргенимни болгаш хүндүлүг база харысалгалыг даалганы күүседир дээш бодумун бүгү-ле күштеримни болгаш билимни салырымны бүзүредип тур мен.

Уждуушкунун чедишкениниң болурунга ханы бүзүрелдиг мен.

Удаас ужурашкыже чедир, эргим эштер болгаш өнүктүр!

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫ

1961 чылдың август 6-да Москваны-биле 9 шак турда Черниң спутнигиниң (эдеринчизиниң) оруу-биле «Восток-2» деп чаа октаргай кораблин Совет Эвилелинге салып үндүрген.

Совет Эвилелиниң хамаатызы космонавт-уждукчу майор эш Герман Степанович Титов «Восток-2» корабльди башкарып чоруур.

Уждуушкун дараазында сорулгалары салып турар:

— орбита-орук-биле үр үениң дургузунда уждуушкунуң болгаш оон соонда черниң кырынче бадып кээп турар үениң кижиниң организмине салдарын шинчилээр;

— дензи чок байдалга үр үеде чоруурунун үезинде кижиниң ажылдаар шингээзин шинчилээр.

Баштайгы медеэлери ёзугаар алырга, корабль-спутник мурнунда санап каан орбита-орукка чоок кылдыр салып үндүртүнген, оон параметри мындыг.

— Черниң кырындан эн-не биче ырааны (перигея) 178 километрге деннежип турар;

— эн улуу-биле ырааны (апогея) 257 километр;

Совет Эвилелиниң девискээриниң шанычтыг кыры-биле Москваны-биле 10 шак 38 минутта уждууп эрпип чыда космонавт-уждукчу эш Герман Степанович Титов, Кремль.

Совет октаргай корабли «Восток-2-ден» СЭКП ТН-га, Совет чазакка болгаш Никита Сергеевич Хрущевтуң бодунга илетизирим болза: «Восток-2» деп совет октаргай кораблин уждуушкуну чедишкениниң чоруп тур. Корабльдиң бүгү системалары таарымчалыг ажылдап чор. Бодумунуң байдалым эни-дир. Бүгү совет улуска чүрөктүн ханызындан байыр чедирерин диледим. Космонавт Титов.

— орбита-оруктуң экваторже иленишкениниң булуңу 64 градус 56 минута.

Корабль-спутниктиң Черни бир долганырының эге үези 88,6 минута. Чедирикчи-ракетаның сөөлү чадазының дензизин санавакка, корабль-спутник «Восток-2-нин» дензизи 4731 килограмм болуп турар.

Космонавт-уждукчу эш Титов-биле ийи таланың радио харылзаазын тургускан болгаш тудуп турар.

Космонавт-уждукчу бодунуң дамчыдылгаларын 15,765 мегагерц, 20,006 мегагерц, 143,625 мегагерц частоталарга чорудуп турар.

Корабльде оон ынай 19,995 мегагерц частотага ажылдаар «Сигнал» деп дамчыдыкчы база бар. Космонавт-уждукчуңуң ажылдаар шингээзин хандырып турар системалар таарымчалыг ажылдап чоруп турган.

Кижини башкарган совет октаргай кораблин уждуушкуну чедишкениниң чоруп турган.

Уждуушкунуң оон ынайгы чорудулгаларың дугайында СЭТА-ның дыннадыларын Совет Эвилелиниң бүгү радио станциялары үргүлчү дамчылар.

Эш Г. С. ТИТОВКА. «Восток-2» деп октаргай корабль-спутниги Эргим Герман Степанович! «Восток-2» деп октаргай корабль-спутнигинден Силерниң телеграммалары ам чаа алдым.

Бүгү совет кижилер уждуушкунуң чедишкенинге ызыгаар чокка өөрүп, Силерге чоргаарланып турар. Бистиң Төрөөн чуртувустун, алдарлыг Коммунистиг партияның шынчы огу Силерге чүрөктүн ханызындан байыры чедирдим. Силерниң черге эеп келирини санап тур бис.

Нуспактадым. 1961 чылдың август 6.

Н. ХРУЩЕВ.

ГЕРМАНИЯ-БИЛЕ ТАЙБЫН КЕРЭЭЗИНИН ДУГАЙЫНДА

АКШ-тың чазаанга Совет чазактын нотаы

МОСКВА. (СЭТА). ССРЭ-нин даштыкы керектер министр А. А. Громыко АКШ-тын ССРЭ-де онза болгаш бүрүн эргелиг эчкни Л. Томпсон хулаа алгаш, Германия-биле тайбын керээзини болгаш апаа үндөзлөш Барын Берлинде байдалды таарыштырынын дугайында айтыры талазы-биле Совет чазактын нотаы апаа тудускан, ол нота АКШ-тын чазанын Совет чазакка бо чылдык июль 17-деги берген нотаына хары болуп турар.

Европага тайбын болгаш шышын болур чорук оортан хамаарып амы үениң эң чугуда болгаш чыдыг айтырылганын бирээ — Германия-биле тайбын керээзин чарары кады шийтирээр дугайында Совет Эвилелин кыйгырынга хары кылды АКШ-тын чазата тайбын дугайында, оон иштинде Европага тайбын дугайында сазуу салгы салым-кымында ырак болуп турар АКШ-тын мурундагы-ла туржун тайбынлары-биле кызыгаарлаттынгандыр деп Совет чазактын нотаында чугаалап турар.

Германия-биле тайбын таарыштыргалыг хой чылдарын дургузуда АКШ отбалап, оон бидинмес келер үеке сонгаарладып турар. АКШ-тын чазата моон сонгаар-даа ол шугуну хөвээр эдереп деп турарын америк нота көргүзүп турар. Германия-биле тайбын керээзин чарарын бүтү-ле хемеглер-биле АКШ-тын чазанын канчаар сонгаарладып турарынын дугайында тодаргай барымдаларын совет нотада кийрген.

Германия-биле тайбын керээзини чогу тайбын керээге кайы хире улуг айымдыг болуп турарын Совет чазак база катал салгыдыган. Бүгүгө көздүр-ле Барын Германия Европада дайын айымдык оода болуп берип турар. Инда гитлержи генералдар болгаш офицерлер баштаан сазуу армия тургустунган. Бүгүн беин НАТО-нун киржикчилеринин иштинде Барын Германия Европа диге эң-не хой санын шеригли аларган. Барын-герман дайынарктар массалыг узуткашканын чепестерин аларынче чүткүп турар.

Дүжү бергенин соонда 16 чылдарын дургузуда герман милитаризм болгаш эжең негетчилери АКШ-тын, Англианын болгаш Франциянын дузазы-биле, делегейниң бири дайынын доозулганын соонда 16 чылдарын дургузуда чедип алган чүддерин хой чүдүдү Барын Германияда чедип алган дээрин барымдалар көргүзүп турар.

Барын Германиянын чону эжең негээр дээр чүдүдүргөн салчалыг хайышканын байдалында чурттал турар. Германиянын федеративтик республиканын чазата ам туруп турар кызыгаарлары эскертир дугайында негеделери бо-ла идип үндүрүп турар.

Гитлержи аг-шеригин хоозураакшынын халдаашканын Совет чазак утпаан, мынчанга Барын Германияда «чүн чүчө покота» белеткелди ам база бүтү чөлдө кылып турарын Совет чазак апаа көрүп эрттир ишдаас дээрин нотада демдегелди. ГФР-нин шерин америк шеригин ам-даа хой эвээр чөргөз-би-

ле оон шериг күчүзүнүң ужу-дузазын бичеледир дээр күзөл АКШ-тын чазаны бар. ГФР ам беин бүтү-нитинин дайынын өскүдүптеринге четчир чепестик күштерин болгаш чепселенишкенин болуп турар дээрин утуп болбас деп совет нотада чугаалаан.

Амы тургустуна берген байдалда эң аки шийтир болза, бир талазында, Германия-биле дайынның байдалына турган бүтү күрүнелерин киржилгези-биле, өске талазында — ий герман күрүнелер-биле тайбын керээзин чарары болур деп Совет чазак санап турар. Германия-биле тайбын керээзин дугайында айтырыгы тайбынның ий керээзин: бирээзи — Герман Демократтыг Республика-биле, өскези — Германия Федеративтик Республика-биле чарып турган шийтирлеп база болур дээрин Совет чазак санап турар, мынчага ол керээздин кол чүүлери дөмей болуп ужураат.

Чазата доктаамал меделеп турары ышкан, Германия-биле тайбын керээзинге ат салбас болза, мындыг керээге олар чокта атты салыр апаа дээрин нотада бир эвес барын талазы күрүнелер болгаш ГФР-нин айыткан. Бо таарылтада гитлержи Германияга ууур дайынга киржин турган болгаш керээге ат салырынга күзөлдү күрүнелер бодунуң чөпшөөрелин берген Герман Демократтыг Республика-биле тайбын керээзин чарар апаа.

Барын талазы күрүнелерин киржилгези чокка тайбын керээзин чарарын Совет чазак тура чогубиле кылып турары чугаажок деп нотада чугаалаан. Германия-биле тайбын керээзин чарар дугайында айтырыкта ССРЭ-биле кады бүтүг хемеглерин аларынын талазын барын талазы күрүнелерин туржук эскерлер болза, Совет чазак апаа сеткилиндей байыр чедирер ийи.

Германия-биле тайбын болгаш тайбын керээзин чарарын санадып турарын Совет чазак меделеп турган болгаш ам-даа меделеп тур. Бир эвес ол-бо күрүнө азы болук күрүнелер айымдыг уруктаары хөдөлүшкөнү кылдыр болза, апаа Совет Эвилели буруу чок болур. АКШ-тын чазанын нотаында айтып турары тайбын керээге болуп болур айымдыг уруктаар дугайында бүтү аар харысалга тайбынга удуз бажыны кылганга оонажыр апаа. Совет Эвилели болгаш тайбын ышкыдыг өске-даа күрүнелер шыныг херек дөш, боттарынын айым чок чоруп дөш, тайбын дөш турган шыдаарлар.

Тайбын хандылары болгаш күрүнелерин тайбын кожа-хөлбө догунаары Совет Эвилелин бүтү даштык политиканын үндөзүн турган болгаш үндөзүн боду артар-даа дээрин совет нотанын төнүзүндө чугаалаан, Германия-биле тайбын таарыштырылганын сорулгазын салып үндүрүп тура. Совет чазак харын ову удуртулга болдуруп турар. АКШ-тын чазата бо айтырыгы чугулазы-биле көрүп, тайбынның эрге-ажыктарына таарыштыр кады шийтирэн үндүрүрүн керээге бодунуң талазын салымшынын кирер дээринге меделеп Совет чазак илергейлеп тур.

Тудугларнын темпизин дүргедедир болгаш шынарын экижидер

Колхозчу тудугжуларнын разрядынын дугайында

Дүштеки чалсар аразында тудугжулар болуу-биле шайлап олурганнар. Оларнын аразында тудуг эвенозунуң үчүтчи база бар. Тудугжулар тудуг ажылынга дык ур ажыдап келгенин, мынчаа-даа колхозчу тудугжулар разряд чогун кайтап, чугаалажып олурганнар. Оларнын бирээзи олурган:

— Бистин бо эвенода тудугнуң кандыг-даа хевирлерин өскөң дүз-ааламчы чокка бот-тывынгар ар-га-биле кылып шыдаптар, тудуг ажылынга мержеэн хоочун тудугжулар-даа, тудугта чаа далыг чоруп анык, хып дөн бызадылар-даа хей чүве-дир, бо. Оларга тудуг талазы-биле мержелини көрүп, категория тыкыр комиссияда томуйлаза чүл, мону? — деп үчүтчи чөкөрүп алган айтыры салып үндүрү.

— А-а! Ол дугайында айтырыгы

колхоз баштаар черинге чеже катал тургуспаан дээр. Хоржок, чөпшөөр-вес чүве чораны кайыл — деп кады.

— Чазак черинин доктаалы бар дөңи кайыл. Колхоз баштаар чери ону чүгө боттандырбас чөөр, алдөп-ле чүве-дир аа! — деп база бир тудугчу чугаалаптыган.

— Канчап мындыг боор ол? Оода-ла баштаар ажылдың нормаларын ажыр күсеткен, азы тудугну хуусаа бетинде эки шынарлыг дооскан муракчы тудугжуларга немедө ак-ша төлевир чуруму тургузуп ап болбас болган чүве ирги бе? — деп, эвеночу арай хомуздан хевирлиг айтырган.

— Ону-даа хоржок чорбакы бе. Черле мынча шийтирлеп чадашкан айтырыг мынаа ол — дөш үчүтчи тодаргай тайбыл бербей барган. Ол аразында тудуг бригаданын

бригадир Василий Тамдын-оол көстүп келген. Ол тудугжуларнын айтырымын уун билди кааш, колхозчу тудугжуларга разряд азы категория тыкыр дугайын колхоз баштаар черинге шийтирледирин аазаан. Ол айтырыг бүдө хөвирлиг болган чүве. Оон соонда эвено үр үе эрген болза-даа ол айтырыг ам-даа түндөп чок хөвөр арткан.

Улуг-Хем районун «Чодураа» колхозунда тудугжуларнын байдалы мындыг болуп турар.

Шынында бо айтыры «йү келген айтырыг. Чүгө дөргө тудуг организацаларында, үлетпур бодурулгелеринде тудугжулар кылган ажылды дөш төлевирин разряд барымдалап ап турар болгай. А колхозтарда мындыг чурум чок.

Бо дугайын областтык хамаарыккан организациялары шийтирлээр күзөнтү.

Ю. СУНДУИ,
Улуг-Хем район. «Чодураа» колхоз.

Тууыбу бдүрүлгези

«Тээли» совхозта тууыбу бдүрүр тускай бригада бар. Инда колдуунда хөвөжөнөр киржип турар. Бригаданын кижигунери тууыбу бдүрүренин планын сезон иштинде күтсеп, хей санын, эки шынарлыг тууыбу бдүрүр дөш шудургу амыдап турар.

Бригада ажылдап өгөдөндөн бээр 70 муң тууыбуу өртөкөн. 100 ажыг муң тууыбуу хепте, өртдөринге белеткен. Тууыбу бдүрүренин талазы-биле нормазын бдүрүр чартык болгаш ийи катан ажыр күзөдип турар муракчы ажылчынар хей.

Ажылдың эки шынары дөш тууыбу бдүрүрчүлеринин аразында чарын калбарган. Инда томуйлаан агитаторлар агитуюлукту негедө ийи улаа үндүрүп, бесөдаларын болгаш содун номчулазын чорудуп турар.

С. ТАВА-САМБУ.

Кичээңгей кошкак

Эрэн районун «Коммунизмче орук» колхозу чыл бүрдө он-он чуртталга бажынарнын, культурамдырал болгаш бдүрүргө тудугдарын, мал кажааларын немей тудуп, оларын ажылгалга кирип, тудуг талазы-биле районга дээр черни эвөп келген.

1961 чылда тудуг ыкын барык-ла белеткен ап шыдаанындан бо чылын тудуг ажылы оожум чоруп турар. Оон түнелинде колхоз чартык чылда чангыс-даа чуртталга бажынын ажылгалга кирбөөн. Чуртталга бажынарынга хергелел уулу. Колхоз төвүдө беин өгөлдө чуртап турар колхозчулар хей. Чүгө чуртталга бажынарын эвес, өске-даа

тудуглар аажок негеттинип турар. Чижээ, тараа склад, автомашиналар, көдө ажыл-агый техниказы кадагалар гараж, сарай, хаан кажаазы амга чедир чок.

Колхозта ийи пилорама бар. Оон бирээзи шүүт ажылдаас, а бирээзи чавыс бдүрүргүчүлүг ажылдап, дилек материалдарын конуг эвөөти берип, тудугжуларнын ажылын саадалып турар.

Пандар көрдүнгөн тудуглар хей. Оларын өй-шаала тудуп, ажылгалга киреринге колхоз баштаар чери, тудуг бригаданы кичээңгей салып, тудугну тодаргай удуртуп чугула.

С. НОМБУ.

Дөрт чылда үргүлчүлээн тудуг

Барын-Хемчик районун Барыкта сугарылга бугазын чаазы-биле тудар айтырыг каш чыл улажып келген. Ук буга тудууга ажылдаар ажылчынаар он өрөөл чуртталга бажынын тудуун суг ажыл-агыйы 1959 чылда буга дөзүгө эгелен.

Ол-ла чылын «Большевик» колхозтун тудугу эвеноу бажынын ханазын тудуп, өоргаларын салып каан. Суг ажыл-агыйын чери буга тудуун өгөлээр, баштай чуртталга бажынын тудуун дөзөар дөш эртек чылын кезек каа эвөлдөн. Мынды болза-даа мын материалдары чок болганындан ук тудуг база ара соксаан.

Бо чылын база-ла колхозтан 10

ажылчынын ап алгаш, тудугну докта сугарылга бугазын чаазы-биле тударын ажылды чорудуп эгелен турган. Биези-ле дилек материалдар, кадыг шил болгаш өске-даа материалдар чедипшиден ол бажынын тудуу чер албайн турар. Тудуда ажылчынаар материал дөш Кызыл-Мажалыкта суг ажыл-агый черинин доторазыга хунуң чымын чедип тура-даа чогур түнөл алдымайн, чуртталга бажынын тудуу саадап турар.

С. ЛАСЮРН.

ТЕМПИНИ ДҮРҮГЕДИР

Би-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун Эрбек үчөстөгүдө чеди чыл школынга интернат болгаш чуртталга бажынары кылдыр ажылаары-биле 17 бажыны Кара-Сугдан (мын ажыл-агыйы турган чер) сөөртүп алгаш, өде дерип тудуп аларын олжускумун шийтирип сазуура обонво ук школа чөпшөөр каан турган.

Бажынарын бузуп, Кара-Сугдан Эрбекче сөөртүрүп, оларын апаа экелгеш, элтеп тударын «Кызыл тараачын» колхозтун баштаар чери үндөзүп алган. Бо ажылды боттадылары-биле тудугжуларнын ийи эвеноу ажылдып турар. Кара-Сугдан алаа чогур бажынарын бузуп, сөөртүр, элтеп тудар ажыл дөш эвөс чоруп турар.

Мынды болза-даа тудуг материалдары, мынганга шил, кадыг-биле колхоз баштаар чери четнес хандырып турар. Бо ажылга үнген бүтү чарыгдалы колхоз төлевирин аазаан. Мынчаа-даа ол күзөттөмөй турар. Ажылчынарын кылган ажылдын нарыдын школа-даа, колхоз-даа кылбайн турар.

Кылган ажыл дөш төлевирин бирде колхоз төлээр дээр, а бирде школа төлээр дээр.

Кара-Сугдан бузуп, сөөрткөш элтеп тудар бажынары дугайында Би-Хем райкүсүмунун, районун талазындан салгып салып, тудугларын дүргедире чугула аларган.

С. БЮРОННЕЙ.

Тожу районун «Май бири» колхозунун Куштуг-Кежиг фермазында чаа көдөз чүлүг ажылдап турар. Кышкы үеде ол клубка чүлүг фермазын ажылдакчылары эвес, харын фермазын чогууда хойжулар бааа чыгылаар. Чурукта: Куштуг-Кежигде сүт-бараан фермазынын чаа клубу. Фотогу С. Феоктистовтуу.

Социалистиг хүлээлгелериниң күүселдезинден

МАЛ АЖЫЛЫНЫН ПРОДУКТУЛАРЫНЫҢ САДЫП АЛЫШЫНЫН ЧЫЛ ПЛАНЫНЫҢ КҮҮСЕЛДЕЗИНИҢ ЧОРУП ТУРАРЫ (1961 чылдын август 1-ге чедир ху-биле)

Районнар аттары	Саткан сүт	Саткан эт	Саткан дүк
Барын-Хемчик	71,6	50,4	85,1
Тожу	61,1	85,7	90,0
Бай-Тайга	61,1	45,0	80,4
Танды	56,5	42,7	67,0
Эрэн	54,6	56,5	88,4
Тес-Хем	52,3	62,8	94,3
Улуг-Хем	50,7	35,4	68,9
Каа-Хем	50,7	33,7	68,8
Чөөн-Хемчик	50,5	45,6	82,4
Кызыл хоорай	50,5	88,9	116,2
Бик-Хем	48,8	45,2	78,8
Өвүр	47,2	35,4	73,8
Совхозтар:			
«Барлык»	73,9	48,3	98,5
«Шекпээр»	70,7	53,1	75,1
«Кызыл партизан»	63,2	29,9	48,6
«Элегес»	59,4	54,8	71,5
«Сүт-Хал»	57,8	56,9	69,2
«Межегей»	56,7	35,7	48,2
«УТКА 25 чылы»	56,2	32,1	61,8
«Тээли»	55,7	47,0	71,9
«Найрал»	52,4	33,8	78,5
«Тийлелте»	45,4	47,3	80,3
«Өк»	44,9	34,1	93,5
«Улуг-Хая»	44,8	34,8	57,5
«Чыраа-Бажы»	43,4	43,2	70,0

Мал ажылынын продуктуларын күрүнө саадынын чыл планын область нитизи-биле август 1-ге чедир: сүтү — 53 хуу, этти — 44,7 хуу, дүктү — 78,8 хуу; оон иштинде колхозтар: сүтү — 52,6 хуу, этти — 49,1 хуу, дүктү — 75,5 хуу; совхозтар: сүтү — 54 хуу, этти — 42,2 хуу, дүктү — 73,3 хуу нүүсеткен.

Кышка белеткелди эгелээр

«Межегей» совхозтун Кара-Булуң сүт-бараан фермазында мал кажаалары кышка удуу улук белеткелдерин негеп турар.

Кышкы инектер, бызаалар кыштар кажааларын кырыша чок, оларнын кырында доврак чуга. Чылдыр чатган чашкын су киргеш, хөдөктөдүп турушканындан кажаалар ишти малгашталган. Ол

кажааларын экиктери, сонгалары бузук. Инектери, бызаалары кышкы снгенедир чадагай кажаалар база чок.

Мал кажааларында чогур септелгени кылып, мал кышталдышыкыныга белеткелди чедипшигн чорударын совхозтун дирекциязын организациялары негеттинип турар.

М. БАЙЫР-ООЛ.

Номчукчулар бижип тур

БЕЛЕН

Улуг-Хем районун Жанов аг-тыг колхозунда чеди чыл школын амын (директору Баву-Сюрюн) чаа өрөдилге чылынга белеткел бурун доозулган.

Школянын болгаш бажылар бажынарын септелгенине бажылар болгаш оон ажылчынаары идепкейлиг кырышкенер. Школянын ажылчынарында эштер Чысырмаа Мадыр-оол, Биче-кыс олар септелгеге эң-не идепкейлиг ажылдааннар.

Н. БАДАРЧЫ.

Ол-ла районун Баян-Колда «Улуг хураа» колхозун тудуг бригаданын бажынары партианын XXII съездинге уткуштур 180 кижи өөренип чаа школынын тудуун кыска хуусаа доозар хулаагени бо чылдын эгезинде алганнар. Бажынары ол алган хулаагени чедипшигн күзөдип, школянын тудуун доосканнар. Чаа школа сентябрь 1-ден эгелеп, өөреникчилерин хулаап аарыпта белен.

Школянын тудуунга бажынары Биче-оол, Болдук, Дырык-кыс болгаш оон-даа өскелер эң идепкейлиг кирешкенер.

К. ОЯДУП-ООЛ.

Эң эки пионер лагери

Улуу чырдыкшынын ажылдакчыларынын профивеле обкомун Чербиде пионер лагери областа бүтү пионер лагерлеринден эң эки ажылдыг болуп шылагарар.

Лагерин эки ажылы болза, кадрларын шын шилеп ал, чугула хергеледир эт-херекселдер-биле бүрүн хандырынын, оон ажылын методика талазы-биле шын организациянында болур. Лагерге бири сезонда 149 пионерлер дыштанганнар. Апаа дыштанып турган школячылар ам-

дангы чөмөр-биле бүрүн хандырынган турган. Содун ойнаар, маргылдөөлөр, бөлүмнөр ажылдары, похоттар кылдыр бүтү-ле содун чүдүрүп апаа хей турган. Лагержи содун, хөдүгү амдылар-чуртталгага уругулар кайгамчык тааржып, хунуң эртин турганын беин билдейн тургусулан. Мынчанга даразында сезонда катан артырын каарын оларын дилеп турганы таарылга эвөс.

Лагерде арынын, таңынын, бут болгаш хол бөмүдүгү дөш өске-даа бөлүмнөр доктаамал ажылдап турар. Апаа ажылдап турган дык хей кижилер кызыл-маккай ажылдааны дөш шаңчаканнар. Чижээ: кижиндикчи Андрееваны дыштанылга бажында халас пүтөкө-биле, повар Садоничевын база-ла халас пүтөкө-биле «Чедер» хуорутунче чоруткан. Элең каш кижизиндикчи, вокатилер профивеле обкомунун хулаагучу бажиктери-биле шаңчаканнар.

Ю. ДОРЖУ.

ООҢ АДЫ ХҮНДҮЛӨДИГ

РСФСР-нин алдарлыг эмчизи Василий Иванович Пузов бо чылдын чыгы сезонунда Чедер курортунда ажылдап турар. Курортун ажылдакчылары болгаш дыштаныкчылары ону улуг-биле хулаагучулар.

Оон хары 63, мынчаа-даа ол эрес-кашпай, эртенн-не дыштаныкчылар-биле сула-шимчөөшкенин кылары апаа шуут чаччы аларган. Василий Иванович дыштаныкчыларга куш-культураның ужу-дузазын табылбыраан, олар-биле сутта эшти, хунге дадыгы турарын угуучу-ле көрүп турар. Изын-буру аарыларын дугайында аргасумен дыштаныкчылар оон ал турар.

А. ЕСИПЕНО.

ГФР-ниң чазанга ССРЭ-ниң чазаның Бижи

МОСКВА. (СЭТА). Германия-биле тайбын керээзин болгаш апаа үндөзлөш Барын Берлинде байдалды таарыштыр шийтирлээр дугайында айтыры талазы-биле Совет чазактын Бижини ГФР-нин ССРЭ-де эчкенин хулаагезин күзөдип турар Г. Шольда ССРЭ-ниң даштыкы керектер министр А. А. Громыко август 3-те тудускан. «Германия-биле тайбын керээзин чарар дугайында айтыры талазы-биле бүтү-ле сонгуургалыг талаарнын аразында дугурулганы чедип аларын бодаш турар» дээрин Совет чазак ГФР-ниң чазанга Бижинде база катал айыткан.

Чүгө мындыг дугурулга чедип алдымайн барган таарылтада ГДР-биле тайбын керээзин атты салыр дээрин ССРЭ-ниң чазата меделеп турар. Германия-биле тайбын керээзин чарар болгаш апаа үндөзлөш Барын Берлинде байдалды таарыштыр шийтирлээр дугайында айтыры «кандыг-даа бол бо чылдын дургузуда шийтирлеттинген турар ужурул» дээрин Бижиште демдегелди.

Федералдыг чазактын харызын «оон чөптүг эвес политиканын болгаш Европага тайбын бажынарынга чедип болур кандыг-даа таарыштырылгага удууларын дугайында оон быкыг бодалды болуп турарынын» херечин кылдыр Совет чазак көрүп турар. Мынды таарыштырылгага дуза чедир болд федералдыг чазакта черле чок болуп турары оон бажынын шынарында-даа, алында-даа көстүп турар.

Бүтү Германиянын талазын чангыс герман күрүнени болгаш чангыс чазакты тургусканынын соонда, чүгө мынчаарда тайбын таарыштырылга тургустууну болур дээр дугайында ГФР-ниң чазанын бадтыкалдары «политикти-даа, юриктик-даа талазы-биле, херек кырында бар чугу-даа талазы-биле барымдаа чок» болуп турар дээрин совет Бижиште демдегелди. Ийи герман күрүнелер-биле тайбын керээзин чарары болза тургустуна берген байдалды ушугуно үнерини кара чангыс угаалыкты аргазы болур. «Оон тооп көрбөм — хоозун чүвени херек кырында бар чүгү кылдыр көрүп, бодунуң политиканын улаулары, оон иштинден немеч улусту меделээрин үндөзлөп тургусканы ол болур».

Тайбын керээзин чарары Германиянын чарлышканын хандылар ийи дээр дугайында ГФР-ниң чазанын бадтыкалын меге-нугудат чүгү-дүр деп совет Бижиште чугаалаан.

Тайбын керээзин чарарына киржиринден ой-талазы, ГФР-ниң чазата Германиянын чангыс эвэн катал тургузарын угаалышканын шийтирлеп бажы кыларынын сөзү арзан урөп турары чазасы. Бир эвес немечтер апаа күзөлдү болза, оларнын чуртууна катталышканын хөдөңгө дуза көргүзөринге бодунуң белинин Совет чазак бадтыкат турар. Мынчаа-даа бодунуң иштиги айтырыларын боду тускай шийтирлээрине немечтерин чайтылып чок эргезин үрөзирине Совет чазак кажан-даа чөпшөөршөс.

Тайбын керээзин дугайында айтырыгы чепселенишкенин бүтү-нिति контролдү дүжүрүп дугайында дугурулга чедип алынарында хамаарыштыр тургузуп турар оон оралдыкшыларнын бажында чөгүчө федералдыг чазакты күзөдөтөйи со-рут Бижиште база катал угаалдыгы турар.

Өжөн негезиниң идеязы болд, мынды болганда ГФР-ниң өлүмүгү орукче идип турар, немеч улустун иштинде мынды кижилерин тургустарын божандыр болгаш домаартыр болза чогур дээрине ССРЭ-ниң

чазата бузуреп турар. «Мынды арга бар — ол дөргө Германия-биле тайбын керээзин сонгаарладышкын чокка чарары болгаш апаа үндөзлөш Барын Берлинде байдалды таарыштыр шийтирлээр-дир».

Делегейниң ушугу дайыны болур болза, ол каш шах-даа иштинде туруп шыдаас ийи, мынчанга Барын Германиянын чоңунуң амдыралчы дөди эрге-ажыктары мынды өлүмүгү бод

